

stændighederne kunne danne grundlag for et tilbage-
søgningskrav for den, der har lidt et økonomisk
tab, der har grundlag i en urimelig aftale.

Ud over hensynet til at modvirke skadelig økono-
misk virksomhed peges som motivering for den fore-
slåede bestemmelse på hensynet til i almindelighed
at beskytte forbrugere og andre mod, at en økono-
misk stærkere og mere sagkyndig part anvender
standardkontrakter, der indeholder urimelige vilkår,
eller på anden måde benytter sig af sin overlegne
stilling.

Det understreges i redegørelsen, at den ny general-
klausul bør ses som et civilretligt modstykke til den
nye markedsføringslov og den nye lov om For-
brugerklagenævnet.

Professor Stig Jørgensen fremhæver side 21-23, at
der på specielle områder er særligt behov for at kun-
ne tilsidesætte urimelige aftaler. Det drejer sig om
rykningsklausuler i pantebreve og om de såkaldte
abonnementskontrakter. Det anføres endvidere, at
bestemmelsen efter omstændighederne vil kunne an-
vendes til tilsidesættelse af urimelige renteaftaler.

I justitsministeriets tinglysningsudvalgs rede-
gørelse om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet,
som dannede grundlag for de ændringer af tinglys-
ningsloven, der blev vedtaget i juni 1974, under-
streges det ligeledes, at der er behov for en regel,
der giver mulighed for at tilsidesætte urimelige ryk-
ningsklausuler i pantebreve.

Professor Stig Jørgensen drøfter i redegørelsens
kapitel 6, om det af hensyn til retssikkerheden vil
være betænkeligt at gennemføre en civilretlig ugyl-
dighedsregel af det foreslåede indhold. Selv om det
erkendes, at det i hvert fald i en overgangsperiode
vil være forbundet med nogen vanskelighed at vur-
dere, om en aftale vil kunne tilsidesættes, er kon-
klusionen, at dette ikke bør være afgørende. Der
lægges i denne forbindelse vægt på, at det på en
række områder må forventes, at der forholdsvis
hurtigt vil blive ført retssager, der vil bidrage til
fastlæggelse af bestemmelsens rækkevidde. Det an-
føres endvidere, at den virksomhed, som forbruger-
ombudsmanden og sø- og handelsretten skal udøve
efter den ny markedsføringslov, vil være vejledende
for anvendelsen af generalklausulen.

Justitsministeriet kan af de anførte grunde til-
træde, at der gennemføres en bestemmelse, der i det
væsentlige er i overensstemmelse med professor Stig
Jørgensens udkast.

Med hensyn til bestemmelsens udformning og an-
vendelse henvises til redegørelsens kapitel 6.

Redegørelsen har bl. a. været forelagt handels-
ministeriet, som har tiltrådt en enstemmig udtalelse
fra forbrugerkommissionens lovudvalg, hvori bl. a.

forbruger- og erhvervsorganisationer er repræsen-
teret. I udtalelsen tiltræder udvalget det forelig-
gende forslag om, at der i aftaleloven optages en
almindelig ugyldighedsregel. Udvalget understreger,
at en aftale også efter den foreslåede formulering
må fremstå som urimelig eller i strid med redelig
handlemåde efter den almindelige retsopfattelse, for
at aftalen helt eller delvis kan tilsidesættes. Udval-
get har endvidere anført, at det kan forekomme be-
tænkeligt og yderst vanskeligt på forhånd at angive
konkrete eksempler, hvorpå generalklausulen bør
komme til anvendelse. Man har derfor afstået fra
at tage stilling til de i redegørelsen angivne eksemp-
ler på generalklausulens anvendelse. Hvad angår
udformningen af bestemmelsen har lovudvalget bl. a.
foreslået, at stk. 2 formuleres, således at det direkte
i lovteksten kommer til udtryk, at der ved afgørel-
sen efter stk. 1 også kan tages hensyn til efterføl-
gende omstændigheder, hvorunder aftalen eller en-
kelte bestemmelser i aftalen nu søges gjort gældende.

Det fremgår af redegørelsen, side 25, at der ved af-
gørelsen af, om en aftale kan tilsidesættes efter gene-
ralklausulen, skal kunne tages hensyn til omstæn-
digheder, der er indtruffet efter aftalens indgåelse.
Justitsministeriet kan på denne baggrund tiltræde
forbrugerkommissionens lovudvalgs synspunkt med
hensyn til formuleringen af stk. 2. Lovforslaget inde-
holder derfor på dette punkt en ændring i forhold
til professor Stig Jørgensens udkast. Justitsmini-
steriet er endvidere enig med forbrugerkommissi-
onens lovudvalg i, at der kan være visse betænkelig-
heder forbundet med på forhånd at binde retsanven-
delsen ved at angive konkrete eksempler på general-
klausulens anvendelse. De eksempler, der er angivet
i redegørelsens kapitel 6, afsnit 4, bør imidlertid ikke
betragtes som bindende tilkendegivelser, men alene
som vejledende retningslinjer for generalklausulens
anvendelse. Det fremhæves endvidere i redegørelsen,
at opregningen i afsnittet ikke kan anses for ud-
tømmende. Bestemmelsen åbner således mulighed
for, at anvendelsen kan tilpasses ændrede synspunk-
ter i den almindelige retsopfattelse med hensyn til
grænserne for aftalefriheden.

Lovforslaget har været drøftet med repræsentan-
ter for justitsministerierne i Finland, Norge og Sve-
rige. I forbindelse med disse drøftelser har det bl. a.
været overvejet, om generalklausulen ud over mu-
ligheden for at tilsidesætte eller lempe en aftale
burde give domstolene hjemmel til i øvrigt at ændre
aftalen. Ægteskabslovens § 58 indeholder således en
regel, der åbner mulighed for at ændre åbenbart
urimelige aftaler mellem ægtefæller om fordeling af
formue, bidragspligt og andre vilkår i forbindelse
med separation og skilsmisse. Efter justitsministe-